

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”
Buxoro davlat universiteti rektori
O.X.Xamidov
_____ 2022-y.

**KASBIY (IJODIY) IMTIHONLAR DASTURI VA BAHOLASH
MEZONLARI DASTURI**

(Axborot xizmati va jamoatchilik bilan aloqalar)

BUXORO-2022

Tuzuvchilar:

A. A. Qodirov – Rus tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi

F. Mo'minov – Rus tili va adabiyoti kafedrası professori, filologiya fanlari doktori.

Taqrizchilar:

B. Jamilova– O'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti, filologiya fanlari nomzodi.

KIRISH

60320200 - Axborot xizmati va jamoatchilik bilan aloqalar ta'lim yo'nalishida ijodiy imtihon o'tkazishdan maqsad, abiturienda mazkur sohada talab etiladigan ijodiy qobiliyat, mustaqil fikrlash mahorati, dalillash va xulosalar chiqarish kabi sifatlarning mavjudligini hamda uning dunyoqarashi va fikrlash doirasini aniqlashdir. Ijodiy imtihon jarayonida abituriendlarning quyidagi jihatlariga e'tibor qaratiladi:

- Ijodkorlik qobiliyati;
- Ijtimoiy muammolarni qay darajada ang'lay olishi;
- OAVda yoritilayotgan dolzarb mavzular va muammolardan xabardorligi;
- Dunyoqarashining kengligi, qiziqishlari doirasi;
- Pablik rileyshnz (jamoatchilik bilan aloqalar) sohasini qay darajada bilishi;
- Kasbni tanlash sabablari;
- Axborot xizmatlari va PR sohasi mutaxassisi bo'lishga moyilligi;
- Mustaqil fikr yuritishi;
- Yozma va og'zaki savodxonlik darajasi;
- O'z fikrini erkin, aniq, mantiqli va izchil ifoda etish mahorati;
- Yozma va og'zaki muloqotga moyilligi.

Ijodiy imtihonning tuzilishi

Ijodiy imtihon abituriendlarning axborot xizmatlari va PR sohasiga qiziqish darajasi, ijodiy qobiliyati va dunyoqarashini baholash bo'yicha og'zaki suhbat bo'lib, u quyidagi tartibda o'tkaziladi:

-abituriendning ommaviy axborot vositalarida e'lon qilingan, efirga uzatilgan, chop etilgan jurnalistik (publitsistik) materiallari komissiya a'zolari tomonidan o'rganiladi. Maqolalarda yoritilgan mavzularning tarixi yoki dolzarbliigi yuzasidan abituriend bilan suhbat o'tkaziladi. Suhbat jarayonida maqola yozilishiga sabab bo'lgan voqea-hodisa tahlil etiladi hamda abituriendning dunyoqarashi, qiziqishlari, kimlar bilan suhbat o'tkazgani aniqlanadi;

-jamiyat va uning turli sohalarida yuz berayotgan o'zgarishlardan xabardorlik darajasini aniqlash bo'yicha savollar beriladi; O'zbekiston va jahonda yuz berayotgan so'nggi yangiliklar, yurtimizda amalga oshirilayotgan ishlar, islohotlar bo'yicha savollar berish orqali abituriyentning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy va boshqa sohalaridagi o'zgarishlardan boxabarlik darajasi aniqlanadi;

-badiiy, publitsistik va jurnalistik ijod namunalari, ushbu sohalaridagi namoyandalari, adiblar, ijodkorlar faoliyati, so'nggi davrlarda yaratilgan adabiyotlar xususida savollar berish orqali talabgorning badiiy adabiyot, publitsistika hamda jurnalistika sohalaridagi bilimi baholanadi;

-suhbat davomida axborot xizmatlari va pablik rileyshnz (jamoatchilik bilan aloqalar) sohasiga tegishli savollar beriladi va shu tariqa abituriyentning bu sohadan xabardorlik darajasi belgilanadi. Shuningdek, abituriyentning muloqotga kirishuvchanligi, istiqbol rejalari, notiqlik qobiliyati, fikrni obrazli ifoda etish kabi fazilatlarini aniqlanadi.

Og'zaki suhbat davomida so'rashga tavsiya qilinadigan namunaviy savollar:

1. Siz nega aynan axborot xizmatlari va jamoatchilik bilan aloqalar sohasini tanladingiz? Bu tanlov kimning ta'sirida bo'ldi?

2. Sizni jamoatchilik bilan aloqalar sohasida nima qiziqtiradi? Qachondan beri bu sohasiga qiziqasiz?

3. Ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik qilganmisiz? Qachondan boshlab va kim bilan qancha vaqt mobaynida ijodiy hamkorlik qilgansiz?

4. OAVda materiallaringizni e'lon qilganmisiz? Qaysi OAVda nechta axborot materialingiz e'lon qilingan? Bu materiallar nima haqida? Materiallaringizni qanday yozgansiz, tarixini aytib bering.

5. Shu davrga qadar biror axborot xizmatiga tashrif buyurib, uning faoliyati bilan tanishganmisiz? 6. "Axborot urushi", "axborot xuruji" haqidagi tushunchangiz?

7. "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"ni amalga oshirishda jurnalistlarning roli nimadan iborat deb hisoblaysiz?

8. Xalq bilan muloqot o'rnatishda axborot xizmatlari va matbuot kotiblarining o'rnini haqida qanday fikrdasiz?

9. Jamiyatda ijtimoiy tarmoqlarning o'rnini qanday baholaysiz?

10. O'zbekistonda va xorijda faoliyat yuritadigan jurnalistlardan kimlarni taniysiz? .

11. Sizga qaysi OAV ko'proq yoqadi: gazeta, radio, televideniemi yoki internet? Buning sababini tushuntirib bering.

13. Televidenie nimasi bilan sizni qiziqtiradi? Qaysi telekenallar faoliyatini kuzatib borasiz? 14. Internet nima? Qaysi Internet saytlarini bilasiz?

15. Jamoatchilik bilan aloqalar nima? PR-men kim?

16. Fuqarolik jamiyati nima?

17. Fuqarolik pozitsiyasi deganda nimani tushunasiz?

18. Qanday mahsulotlar va xizmatlar reklama qilinishiga cheklov o'rnatilgan?

19. Agar Siz juda qiziq fakt topgan bo'lsangiz, lekin ushbu fakt kimningdir izzat-nafsigaga tegadigan bo'lsa, nima qilasiz?

20. Qaysi tashkilotlarning matbuot kotiblarini bilasiz?

21. Sizning nazaringizda, matbuot kotibi qanday shaxsiy sifatlarga ega bo'lishi kerak?

22. O'zbekiston davlat jahon tillari universitetida o'qishdan nimalarni kutayapsiz?

23. Fuqarolarning ijtimoiy huquqlari deganda nimani tushunasiz?

24. Fuqarolarning siyosiy huquqlari deganda nimani tushunasiz?

25. Mashhur davlat arbobidan intervyu olish imkoniyati tug'ilsa, qanday 5 ta asosiy savolni bergan bo'lar edingiz?

26. Sizningcha, jurnalistikada vaqt me'yori nima bilan o'lchanadi? (Jurnalistikada vaqtning ahamiyati qanday?)

27. Texnik jihatdan qurollangan blogerga kamida 3 ta narsa kerak deyilsa, nimalarni tavsiya qilgan bo'lar edingiz? Nima uchun?

28. Ommaviy axborot vositalari tizimi deganda nimalarni tushunasiz?

29. Matbuot anjumani (Press-konferensiya) deganda nimani tushunasiz?

30. Onlayn jurnalistikaning ahamiyati nimada?
31. O'zbekistondagi shoir va yozuvchilardan kimlarni taniysiz? Ularning ijodida nimalar e'tiboringizni tortadi, yoqadi?
32. Negativ xabar nega tez tarqaladi?
33. Mish-mishlarga ishonasizmi? Mish-mishlar qanday paydo bo'ladi? Fikringizni aniq misollar orqali asoslab bering.
34. PRning kompaniyalar rivojidadagi o'rni nimada deb o'ylaysiz?
35. Brend deganda nimani tushunasiz?
36. O'zingizni 5 va 10 yildan keyin kim sifatida ko'rasiz?
37. Qaysi mahalliy OAV ni doimiy kuzatib borasiz? Qaysi jihatlari bilan sizni jalb qiladi? Nimani o'zgartirishni tavsiya qilgan bo'lar edingiz?
38. Ijtimoiy tarmoqlarga munosabatingiz qanday? Ulardan foydalanishga bir kunda qancha vaqt sarflaysiz va qanday maqsadlarda?
39. PRdan boshqa yana qaysi soha siz uchun qiziq?
40. Biror tashkilotni reklama qiladigan reklama-shior (slogan) nima deb ataladi?

Ijodiy imtihonni baholash mezonlari

Ijodiy imtihon 5 balli baholash tizimi bo'yicha baholanadi.

Ko'zi ojizlar uchun kirish imtihonlari og'zaki tarzda o'tkaziladi va har bir biletga beshtadan savol kiritiladi.

Og'zaki suhbatni baholash mezonlari.

Og'zaki suhbatga 0-5 bahogacha baholash mumkin.

№	Ballar qo'yish mezonlari	Baho
1	Jurnalistika, PR (Jamoatchilik bilan aloqalar) va axborot xizmatlari haqidagi tasavvuri yuzaki, milliy jurnalistika va xalqaro jurnalistika to'g'risida tizimli bilimi yo'q, abituriyentning soha bo'yicha fikrlashi sayoz, OAVda e'lon qilingan materiallari yo'q, lekin jurnalist bo'lish istagi kuchli	1
2	Jurnalistika, PR (Jamoatchilik bilan aloqalar) va axborot xizmatlari haqida biroz tushunchasi bor, kasbga qiziqishi davri bir-ikki oydan ko'p, PR va jurnalistika sohalarining bog'liq va farqli jihatlari haqida yetarlicha tasavvuri bor, axborot xizmati va uning vazifalari	2

	bo'yicha tasavvuri bor, OAVda e'lon qilingan 1-3 kichik hajmli materialli bor	
3	PR va axborot xizmatlari sohasiga 1-2 yildan beri qiziqadi, kasb haqida tasavvuri yaxshi, OAVni izchil ravishda kuzatib boradi, PR va jurnalistika sohalarining bog'liq va farqli jihatlari haqida yetarlicha tasavvuri bor, Bir qator matbuot kotiblarini taniydi, ularning ijodiga aniq misollar orqali baho bera oladi, e'lon qilgan 5-7 ta materialli bor	3
4	PR va axborot xizmatlari sohasiga ko'p yildan beri qiziqadi, PRning jamiyat va tashkilotlar taraqqiyotidagi o'rni chuqur tushunadi, Axborot xizmati vazifalari va matbuot kotibi faoliyatini misollar orqali tushuntirib bera oladi, Bir qator matbuot kotiblarini taniydi, ularning ijodiga aniq misollar orqali baho bera oladi, PR va jurnalistika sohalarining bog'liq va farqli jihatlari haqida yetarlicha tasavvuri bor, matbuot anjumani va boshqa PR tadbirlari haqida tasavvurga ega e'lon qilgan 10-20 ta materialli bor,	4
5	PR va axborot xizmatlari sohasiga ko'p yildan beri qiziqadi, axborot xizmatlariga tashrif buyurgan, ular ishi bilan yaxshi tanish, Axborot xizmati vazifalari va matbuot kotibi faoliyatini misollar orqali tushuntirib bera oladi, PRning jamiyat va tashkilotlar taraqqiyotidagi o'rni va roliga chuqur tavsif bera oladi, Bir qator matbuot kotiblarini taniydi, ularning ijodiga aniq misollar orqali baho bera oladi, PR va jurnalistika sohalarining bog'liq va farqli jihatlari haqida yetarlicha tasavvuri bor, matbuot anjumani va boshqa PR tadbirlari haqida yaxshi tasavvurga ega e'lon qilgan materialli 20tadan ko'p	5

Ijodiy imtihonda olingan baho umumlashtirilib, yagona ball sifatida qaydnomaga kiritiladi. Qaydnoma belgilangan tartibda rasmiylashtirilib, mas'ul kotib yoki uning muovini taqdim etiladi.

Ijodiy imtihon natijalarini apellyatsiya qilish tartibi

Ijodiy imtihon natijalari bo'yicha apellyatsiyaga arizalar faqat imtihon natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab 24 soat mobaynida qabul qilinadi.

Murojaat mazmunida faqat o'zining ijodiy ishi va ballari xususida e'tiroz bo'lsa, qabul qilinadi. Lekin boshqa abituriyentlar ishlari va ballari haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

Apellyatsiya qilish jarayonida abituriyentga qo'shimcha savol berishga ruxsat berilmaydi.

Ijodiy imtihonda olingan bahoni o'zgartirish faqat fan bo'yicha komissiyaning roziligi bilan va faqat apellyatsiya qiluvchi abituriyent ishtirokida oliy ta'lim muassasasi qabul komissiyasining qarori bilan amalga oshiriladi.

Ijodiy imtihon o'tkazilishiga qadar apellyatsiyaga ariza berish va uni ko'rib chiqish tartiblari abituriyentlar e'tiboriga yetkaziladi.

Tavsiya etiladigan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T., "O'zbekiston". 2019.
2. 2017 - 2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar Strategiyasi. // <https://www.lex.uz> 7.02.2017.
3. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi // <https://lex.uz/docs/5841063>, 28.01.2022.
4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T., "O'zbekiston", 2016.
5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T., "O'zbekiston", 2017.
6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. -T., "O'zbekiston". 2017.
7. Mirziyoyev Sh.M. Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlariga // "Xalq so'zi" gazetasi 2018 yil 27 iyun.
8. Mirziyoyev Sh.M. BMT Inson huquqlari bo'yicha kengashining 46-sessiyasidagi nutqi. 2021 yil 22 fevral.
9. Blek S. Vvedenie v publik rileyshnz. - M., "Feniks", 1998,
10. Do'stmuhammad X. Jurnalist bo'lmoqchimisiz? – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2001.

11. Jabborov Sh. O'zbekistonda kim yaxshi yashaydi. - Toshkent: O'zbekiston, 2012.
12. Toshev F. Jurnalistning noni qattiq. - Toshkent, 2009.
13. Nishonova G., Shukurova G., Qosimova N. va boshq. Zamonaviy media muhitda RR-xizmatlar. J. VIII. - T., "O'zbekiston", NMIU, 2019.512-b.
14. Qosimova N. Axborot xizmatlari uchun amaliy qo'llanma: jamoatchilik bilan samarali muloqot. -T., "BAKTRIYA PRESS", 2014.
15. Muminov F. Pablik rileyshnz: istoriya i teoriya. T.: Ijod dunyosi, 2004, 32-b.
16. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida <https://lex.uz/docs/5841063>
17. Ommaviy axborot vositalari mustaqilligini ta'minlash hamda davlat organlari va tashkilotlari axborot xizmatlari faoliyatini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida <https://lex.uz/docs/4390513>.